

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1917 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 262 med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Bellinder, Mannheimer, von Geijer, von Mentzer, Olof Olsson, Meurling, Johan Carlsson*, August Ljunggren, Gullberg, Larsson i Västerås, Räf, Hallén*, Ericsson i Vallsta, Kropp, Sterne, Karlsson i Mo och Gustafsson i Brånsta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning har från båda kamrarna hänvisats en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 262, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade utdrag av i statsrådet fört protokoll över justitiedepartementsärenden den 16 april 1917, till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund av — — — — som helst.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 5 saml. 23 häft. (Nr 27—28.) 1

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

- Att protokoll, hållna — — — — uppenbara.
- Att ej några — — — — femtio riksdaler.
- Att mobiliseringsplaner — — — — konfiskeras.
- Att, där underrätt — — — — konfiskeras.
- Att, i vad — — — — femtio riksdaler.
- Det skall — — — — sexton skillingar.
- Att protokoll — — — — sexton skillingar.
- Att ingen — — — — sexton skillingar.
- Att utdrag — — — — femtio riksdaler.

Att till försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten inkomna handlingar, från nämnda myndigheter utgångna skrivelser samt hos dem förda protokoll och anteckningar, såvitt de röra enskildas personliga förhållanden eller avse arbetet i arbetsgivares rörelse, företag eller verksamhet eller de förhållanden, under vilka arbetet bedrives, eller arbetarnas antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, ej må utlämnas förrän tio år förflutit från handlingens datum, därest ej med hänsyn till de förhållanden, under vilka ett tidigare utlämnande ifrågasättes, trygghet kan anses vara för handen, att detsamma ej kommer att missbrukas till skada för den, som i handlingen avses; ägande vederbörande myndighet, då undantag sålunda medges, att göra de förbehåll, som prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar handling eller i tryck offentliggör handling, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

- Att uppgifter — — — — femtio riksdaler.
- Att för — — — — trehundra riksdaler.
- Att de från — — — — femtio riksdaler.
- Att ansökning — — — — femtio riksdaler.
- Att sådant, som — — — — huvudsaken.
- I övrigt, och — — — — stadgat är.

Departement-
chefen.

Till stöd för detta förslag har chefen för justitiedepartementet efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet, enligt det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet, anfört följande:

»Lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete innehåller i 17 § första stycket, att arbetsgivare är pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet samt, där försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten, jämväl till anstalten lämna sådan

uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrives, samt om arbetarnas antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

Nämnda lag träder i kraft den 1 januari 1918. Emellertid skall, enligt särskild till lagen fogad övergångsbestämmelse, stadgandet i 17 § första stycket icke tillämpas, förrän sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omförmälda uppgifter beredes nödigt skydd mot obehörigt offentliggörande. Sagda övergångsbestämmelse tillkom på hemställan av det särskilda utskott, vilket av riksdagen tillsatts för behandling av det förslag, som låg till grund för nämnda lag; och yttrade utskottet härutinnan, att de uppgifter, som det enligt 17 § åläge arbetsgivare att lämna, åtminstone delvis torde beröra sådana till affärshemligheter hänförliga förhållanden, som arbetsgivaren ej kunde anses skyldiga framlägga för offentlig myndighet, med mindre desamma genom uttrycklig bestämmelse i tryckfrihetsförordningen undandrogas offentligheten.

Sedan chefen för civildepartementet i en till mig ställd skrivelse av den 29 juni 1916 anhållit om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av ändring i tryckfrihetsförordningen i förevarande avseende, har riksförsäkringsanstalten på grund av nådig remiss avgivit utlåtande i ärendet.

Riksförsäkringsanstalten har i nämnda utlåtande anfört, att, då det enligt sakens natur vore för lagens tillämpning överhuvud oundgängligen nödvändigt att åga tillgång till de i 17 § första stycket omförmälda uppgifterna och något annat för det stora flertalet försäkringar lämpligt sätt för uppgifternas införskaffande icke funnes i lagen stadgat, något vidare yttrande från anstaltens sida rörande behovet av den ifrågasatta ändringen i tryckfrihetsförordningen icke torde erfordras.

Däremot hade anstalten ansett sig böra taga i övervägande, huruvida icke åt den sålunda erforderliga bestämmelsen i tryckfrihetsförordningen borde givas något större räckvidd än som betingades av ordalagen i nämnda föreskrift i olycksfallslagen rörande tillämpningen av 17 § första stycket.

Efter att hava återgivit särskilda utskottets nyssnämnda yttrande om behovet av skydd för uppgifter angående vissa till affärshemligheter hänförliga förhållanden, har anstalten vidare anfört, att såsom exempel på dylika uppgifter kunde nämnas sådana, som avsåge antalet dagsverken, dags- eller timpenning, ackordsbelopp, beskaffenheten av de vid rörelsen eller företaget begagnade maskiner, explosiva ämnen och dylikt. Handlingar innehållande uppgifter av dylikt slag kunde jämväl i annan ord-

ning än vid tillämpning av 17 § första stycket inkomma till riks försäkringsanstalten eller försäkringsrådet. Detta vore sålunda fallet, då anstalten eller rådet låte någon sin tjänsteman jämlikt bestämmelsen i andra stycket av samma paragraf verkställa undersökning rörande de förhållanden, under vilka arbetet i viss rörelse eller visst företag bedreves, och rapport därom till respektive myndigheter insändes eller då sådan undersökning verkställdes av tillsynsmyndighet, som däröver avgåve yttrande, eller då eljest från annan än arbetsgivaren skriftliga upplysningar rörande dylika förhållanden inhämtades. Enligt anstaltens förmenande syntes det med den ifrågasatta ändringen i tryckfrihetsförordningen åsyftade ändamålet icke kunna vinnas, därest icke jämväl för dylika handlingar beredd skydd mot obehörigt offentliggörande. Enahanda syntes vara förhållandet, då i anstaltens eller rådets protokoll uppgift intoges av det innehåll, som i 17 § första stycket sades, eller eljest anteckning av sådant innehåll bifogades protokollet eller handlingarna i ämnet ävensom då från respektive myndigheter avlätes skrivelser, som innehölle dylik uppgift. I allmänhet torde ifrågavarande uppgifter endast erfordras för de i 17 § första stycket omförmälda ändamålen. Därest emellertid uppgifterna undantagsvis skulle vara behövliga för utredning av annat försäkringsärendet och i samband därmed inkomma till försäkringsmyndigheten, torde desamma jämväl för dylikt fall böra omfattas av den ifrågasatta bestämmelsen i tryckfrihetsförordningen.

Det tillägg till tryckfrihetsförordningen, som nu vore i fråga, borde sålunda enligt anstaltens mening innehålla föreskrift om förbud mot utlämnande icke blott av sådana uppgifter, som i 17 § första stycket olycksfallslagen avsåges, utan jämväl av andra till anstalten eller rådet inkomna handlingar, därifrån utgångna skrivelser samt där förda protokoll och anteckningar, som rörde arbetet i arbetsgivares rörelse, arbetsföretag eller verksamhet eller de förhållanden, under vilka arbetet bedreves, eller arbetarnas antal, arbetstid och avlöningsförhållanden.

Med ett stadgande av den innebörd, som nu angivits, funne anstalten ändamålet med det i berörda övergångsbestämmelse stadgade villkoret för tillämpning av första stycket av lagens 17 § vara tillgodosett. Ehuru med hänsyn härtill den fråga, varöver anstalten haft att avgiva underdånigt utlåtande, icke torde föranleda vidare yttrande från anstaltens sida, hade anstalten dock ansett sig böra i detta sammanhang föreslå skydd i ytterligare ett hänseende mot obehörigt offentliggörande av till anstalten eller rådet inkomna handlingar. På sätt anstalten anfört i ett den 12 november 1909 till dåvarande chefen för justitiedepartementet avgivet, på hemställan av kommitterade för revision av tryckfrihetsförordningen in-

fordrat yttrande rörande den ändring och rättelse, som anstalten kunde finna § 2 4:o tryckfrihetsförordningen tarva, syntes nämligen jämväl de läkarbetyg, som ingåvos till anstalten för erhållande av ersättning i anledning av försäkring eller för utlåtande om invaliditetsgrad, ävensom de uppgifter i övrigt, som lämnades eller införskaffades för en ersättningsfrågas bedömande, kunna undantagas från de handlingar, till vilka allmänheten hade fri tillgång. I dessa läkarbetyg och meddelanden måste nämligen understundom lämnas utredning om den skadades tillstånd före olyckstillfället, huruvida han lede av följderna utav alkoholmissbruk och dylikt. Särskilt då fråga vore om så kallade traumatiska neuroser, måste ingående undersökningar verkställas och noggranna utlåtanden lämnas rörande den sjukes ärftliga belastning, hans levnadssätt och föregående sjukdomar med mera. Det vore tydligt, att dylika upplysningar om en sjuk persons mera intima förhållanden icke borde få komma till utomståendes kännedom. I berörda hänseende ville anstalten nu ytterligare åberopa de tid efter annan framkomna förslagen till förbud mot offentliggörande av handlingar rörande allmänna hälso- eller sjukvården i vad de anginge enskildas personliga förhållanden.

Vad sålunda anförts syntes anstalten jämväl äga tillämpning å andra uppgifter rörande arbetarnas personliga förhållanden, som erfordrades för bedömande av ersättningsfrågor eller frågor om utbyte av livränta mot kapital eller dylikt.

Med avseende å det närmare innehållet av ifrågavarande stadgande, funne anstalten den nu gällande bestämmelsen i tryckfrihetsförordningen § 2 4:o rörande de för offentlig statistik lämnade uppgifter i huvudsak kunna tjäna som förebild. Sålunda torde förbudet mot obehörigt utlämnande icke behöva gälla för längre tid än under fem år efter handlingens datum och föreskrift böra lämnas till möjliggörande av ett statistiskt eller annat vetenskapligt bearbetande av de i handlingarna innehållna uppgifterna, med rätt för vederbörande myndighet att vid utlämnandet göra de förbehåll, som för vinnande av trygghet mot missbruk kunde prövas erforderliga.

Under åberopande av vad sålunda anförts har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att till § 2 4:o tryckfrihetsförordningen måtte fogas ett nytt stycke av följande lydelse: 'Att till myndighet för statens olycksfallsförsäkringsverksamhet inkomna handlingar, därifrån utgånga skrivelser samt där förda protokoll och anteckningar, såvitt de röra enskildes personliga förhållanden eller avse arbetet i enskildes rörelse, företag eller verksamhet eller de förhållanden, under vilka arbetet bedrives, eller arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, ej må utlämnas förrän fem år för-

flutit från handlingens datum, därest ej med hänsyn till de förhållanden, under vilka ett tidigare utlämnande ifrågasättes, trygghet kan anses vara för handen, att detsamma ej kommer att missbrukas till skada för den, som däri avses; ägande vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar handling eller i tryck offentliggör handling, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.'

På de av riks försäkringsanstalten anförda skäl finner jag stadganden i förevarande avseende böra meddelas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som i utlåtandet angivits. Emellertid synes mig det skydd, som enligt förslaget skulle tillkomma handlingar, avseende enskildas rörelse, böra utsträckas att gälla även för de fall, då staten eller kommunen är arbetsgivare. Vidare vill jag erinra, att den 4 innevarande april beslutits nådig proposition med förslag till sådan ändring av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen, att den där såsom regel stadgade skyddstiden för statistiska primäruppgifter, fem år, skulle förlängas till tio år. En sålunda förlängd skyddstid torde böra gälla jämväl för nu ifrågavarande handlingar. I enlighet med vad jag sålunda yttrat har jag låtit inom justitiedepartementet omarbete ifrågavarande förslag, därvid jämväl vidtagits några smärre ändringar utan saklig betydelse. Det nya stadgandet i § 2 4:o tryckfrihetsförordningen torde böra införas efter det stycke, som handlar om utdrag av straffregistret.»

*Utskottets
yttrande.*

I det nya stycke, som av Kungl. Maj:t föreslagits till införande i § 2 4:o tryckfrihetsförordningen, hava sammanförts vissa bestämmelser rörande till försäkringsrådet eller riks försäkringsanstalten inkomna handlingar, från nämnda myndighet utgångna skrivelser samt hos dem förda protokoll och anteckningar. At berörda handlingar skall i två fall tillförsäkras visst skydd mot offentliggörande, nämligen dels om handlingarna röra enskildas personliga förhållanden, dels om de avse arbetet i arbetsgivares rörelse, företag eller verksamhet eller de förhållanden, under vilka arbetet bedrives, eller arbetarnas antal, arbetstid och avlöningsförhållanden.

Vad först det sist nämnda fallet angår, så har det stadgande därom, som det föreslagna stycket innehåller, föranletts av bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete. Den skyldighet att till myndigheter ingiva vissa uppgifter, som enligt § 17 första stycket av denna lag åligger arbetsgivare, skall enligt en till lagen fogad övergångsbestämmelse ej träda i kraft, förrän omförmälda uppgifter genom ändring i tryckfrihetsförordningen beretts nödigt skydd mot obehörigt offentlig-

görande. En dylik ändring är alltså av behovet påkallad och måste redan vid denna riksdag antagas, försåvitt icke ikraftträdandet av det för olycksfallsförsäkringsverksamheten särdeles betydelsefulla stadgandet angående uppgifters inlämnande av arbetsgivare skall för lång tid uppskjutas. Den av Kungl. Maj:t i detta syfte föreslagna bestämmelsen ansluter sig, i fråga om de förutsättningar med avseende på en handlings innehåll, under vilka ett visst skydd skall tillkomma densamma, direkt till formuleringen av merberörda paragraf i olycksfallsförsäkringslagen och kan därför i så måtto icke föranleda någon anmärkning från utskottets sida. Utskottet anser det också riktigt och överensstämmande med förutsättningarna för 1916 års beslut, att det skydd, vilket i nämnda lag förutsatts bliva tillförsäkrat arbetsgivarnes uppgifter, tillgodoses genom hemlighållande ej blott av själva uppgifterna, utan även av vissa hos de i lagförslaget omförmälda myndigheterna förekommande andra handlingar, där dessa uppgifter bliva intagna. Likaledes torde det vara lämpligt att, på sätt försäkringsinspektionen och Kungl. Maj:t föreslagit, utsträcka skyddet jämväl till vissa uppgifter, som i annan ordning, än § 17 första stycket olycksfallsförsäkringslagen avser, inkomma till vederbörande myndighet.

Bestämmelsen om förbud mot offentliggörande av sådana till försäkringsmyndigheterna hörande handlingar, som röra enskildas personliga förhållanden, står icke i direkt sammanhang med olycksfallsförsäkringslagen och motiveras sålunda icke omedelbart av densamma. Spörsmålet om beredande av skydd åt läkarebetyg och vissa därmed jämförliga handlingar, som kunna lämna upplysning om sjuka personers mera intima förhållanden, är emellertid en fråga, som av olika grunder för närvarande är föremål för uppmärksamhet. Utskottet har icke anledning att i detta sammanhang uttala sig, huruvida eller i vad mån en inskränkning av offentlighetsprincipen med avseende å handlingar, som röra enskildas personliga förhållanden, i allmänhet är lämplig och erforderlig. I föreliggande fall gäller det emellertid, såsom av den kungliga propositionen framgår, meddelanden angående den av olycksfall skadades levnadssätt före olyckstillfället, angående de föregående sjukdomar han genomgått, om han lidit av följderna av alkoholmissbruk och dylikt eller av ärftlig belastning m. m. Utskottet finner starka skäl föreligga för att i detta fall godkänna det av Kungl. Maj:t föreslagna stadgandet.

Skyddet för nu omförmälda två slag av handlingar skall enligt Kungl. Maj:ts förslag bestå däri, att dylika handlingar icke få utlämnas förrän tio år förflutit från handlingens datum, därest ej med hänsyn till de förhållanden, under vilka ett tidigare utlämnande ifrågasättes, trygghet kan anses vara förhanden, att detsamma ej kommer att missbrukas till skada

för den, som i handlingen avses. Då undantag sålunda medgives, skall vederbörande myndighet äga att göra de förbehåll, som prövas erforderliga. — Bestämmelsen om de förutsättningar, varunder ett utlämnande må äga rum, torde böra tolkas så, att fara för missbruk »till skada för den som i handlingen avses» kan anses föreligga, exempelvis då ett läkarebetyg eller annan därmed jämförlig handling innehåller vissa meddelanden angående en arbetares personliga förhållanden eller då en till en myndighet inkommen uppgift är ägnad att till en arbetsgivares skada lämna upplysning om dennes affärs- eller yrkeshemligheter. Utskottet vill därjämte anmärka, att genom de nu föreslagna bestämmelserna uppenbarligen intet intrång kan ske i en i saken intresserad parts rätt att erhålla del av honom vidkommande handlingar. — Vid sådant förhållande anser utskottet, att Kungl. Maj:ts förslag, i den del det anknyter sig till olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, väl täcker de anspråk på »nödigt skydd», som i övergångsbestämmelserna till nämnda lag uppställts, samt, i vad det avser hemlighållande av »personliga förhållanden», på ett ändamålsenligt sätt tillgodoser det förefintliga behovet.

Utskottet, som icke heller i övrigt har något att erinra mot det av Kungl. Maj:t väckta förslaget, får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte antaga såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 2.

§ 2.

— — — — —
4:o. I grund av — — — —
som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

— — — — —
4:o. I grund av — — — —
som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

(Nuvarande lydelse:)

Att protokoll, hållna — — —
 — uppenbara.
 Att ej några — — — — fem-
 tio riksdaler.
 Att mobiliseringsplaner — — — —
 — konfiskeras.
 Att, där underrätt — — — —
 konfiskeras.
 Att, i vad — — — — femtio
 riksdaler.
 Det skall — — — — sexton
 skillingar.
 Att protokoll — — — — sexton
 skillingar.
 Att ingen — — — — sexton
 skillingar.
 Att utdrag — — — — femtio
 riksdaler.

(Föreslagen lydelse:

Att protokoll, hållna — — —
 — uppenbara.
 Att ej några — — — — fem-
 tio riksdaler.
 Att mobiliseringsplaner — — — —
 — konfiskeras.
 Att, där underrätt — — — —
 konfiskeras.
 Att, i vad — — — — femtio
 riksdaler.
 Det skall — — — — sexton
 skillingar.
 Att protokoll — — — — sexton
 skillingar.
 Att ingen — — — — sexton
 skillingar.
 Att utdrag — — — — femtio
 riksdaler.

*Att till försäkringsrådet eller riks-
 försäkringsanstalten inkomna hand-
 lingar, från nämnda myndigheter
 utgångna skrivelser samt hos dem
 förda protokoll och anteckningar, så-
 vitt de röra enskildas personliga för-
 hållanden eller avse arbetet i arbets-
 givares rörelse, företag eller verksam-
 het eller de förhållanden, under vilka
 arbetet bedrivs, eller arbetarnas an-
 tal, arbetstid och avlöningsförhål-
 landen, ej må utlämnas förrän tio
 år förflutit från handlingens datum,
 därest ej med hänsyn till de förhål-
 landen, under vilka ett tidigare ut-
 lämnande ifrågasättes, trygghet kan
 anses vara för handen, att detsamma
 ej kommer att missbrukas till skada
 för den, som i handlingen avses;
 ägande vederbörande myndighet, då*

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Att uppgifter — — — femtio riksdaler.

Att för — — — trehundra riksdaler.

Att de från — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — femtio riksdaler.

Att sådant, som — — — huvudsaken.

I övrigt, och — — — stadgat är.

undantag sålunda medgives, att göra de förbehåll, som prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar handling eller i tryck offentliggör handling, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Att uppgifter — — — femtio riksdaler.

Att för — — — trehundra riksdaler.

Att de från — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — femtio riksdaler.

Att sådant, som — — — huvudsaken.

I övrigt, och — — — stadgat är.

Stockholm den 31 maj 1917.

På konstitutionsutskottets vägnar:

NILS EDÉN.

Reservation:

av herrar *Edén, Mannheimer, Olof Olsson, August Ljunggren, Gullberg, Larsson* i Västerås, *Hallén, Ericsson* i Vallsta, *Kropp och Sterne*, vilka ansett, att tidsgränsen för ifrågavarande handlingars hemlighållande i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag bort sättas till 5 år.